

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. №	854-01-23
Дата	18.04.2018г.

ДО
ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

1122
[Signature]

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 76, ал. 1 от ПОДНС внасяме законопроект за изменение и допълнение на Наказателния кодекс с мотиви към него и предварителна оценка на въздействието, съгласно методологията – приложение към ПОДНС.

Молим, законопроектът да бъде представен за разглеждане и гласуване съгласно установения ред.

ВНОСИТЕЛИ:

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАТЕЛНИЯ КОДЕКС

(обн., ДВ, бр. 26 от 1968 г.; попр., бр. 29 от 1968 г.; изм., бр. 92 от 1969 г., бр. 26 и 27 от 1973 г., бр. 89 от 1974 г., бр. 95 от 1975 г., бр. 3 от 1977 г., бр. 54 от 1978 г., бр. 89 от 1979 г., бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; изм., бр. 44 от 1984 г., бр. 41 и 79 от 1985 г.; попр., бр. 80 от 1985 г.; изм., бр. 89 от 1986 г.; попр., бр. 90 от 1986 г.; изм., бр. 37, 91 и 99 от 1989 г., бр. 10, 31 и 81 от 1990 г., бр. 1 и 86 от 1991 г.; попр., бр. 90 от 1991 г.; изм., бр. 105 от 1991 г., бр. 54 от 1992 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 50 от 1995 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1995 г. – бр. 97 от 1995 г.; изм., бр. 102 от 1995 г., бр. 107 от 1996 г., бр. 62 и 85 от 1997 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1997 г. – бр. 120 от 1997 г.; изм., бр. 83, 85, 132, 133 и 153 от 1998 г., бр. 7, 51 и 81 от 1999 г., бр. 21 и 51 от 2000 г.; Решение № 14 на Конституционния съд от 2000 г. – бр. 98 от 2000 г.; изм., бр. 41 и 101 от 2001 г., бр. 45 и 92 от 2002 г., бр. 26 и 103 от 2004 г., бр. 24, 43, 76, 86 и 88 от 2005 г., бр. 59, 75 и 102 от 2006 г., бр. 38, 57, 64, 85, 89 и 94 от 2007 г., бр. 19, 67 и 102 от 2008 г., бр. 12, 23, 27, 32, 47, 80, 93 и 102 от 2009 г., бр. 26 и 32 от 2010 г., бр. 33 и 60 от 2011 г., бр. 19, 20 и 60 от 2012 г., бр. 17, 61 и 84 от 2013 г., бр. 19, 53 и 107 от 2014 г., бр. 14, 24, 41, 74, 79 и 102 от 2015 г., бр. 32 и 47 от 2016 г.; Решение № 12 на Конституционния съд от 2016 г. – бр. 83 от 2016 г.; изм., бр. 95 от 2016 г. и бр. 13, 54, 85 и 101 от 2017 г.)

§ 1. Чл. 12, ал.3 се изменя така:

„(3) Няма превишаване пределите на неизбежната отбрана, когато:

1. нападението е извършено чрез противозаконно влизане в жилище;
2. нападението е насочено срещу живота, здравето, свободата или половата неприкосновеност на отбранявания се или на друго и е извършено от две или повече лица, от въоръжено лице или нощем.“

§ 2. В чл. 218б се правят следните изменения:

1. В ал. 1 думите „две минимални работни заплати“ се заменят с „една минимална работна заплата“, а думите „сто до триста“ се заменят с „петстотин до хиляда“.

2. В ал. 2, т. 1 думите „общата стойност на предмета на които е над сто и петдесет лева“ се заличават.

ВНОСИТЕЛИ:

МОТИВИ

Институтът на неизбежната отбрана е класически институт на българското наказателно право, създаден в полза на гражданите. На този институт винаги е могло, е и продължава да е възможно да се позове както лицето, срещу което е насочено нападението, така и всяко трето лице, което се притича на помощ на нападнатия. Поради това предложените промени са предназначени да направят уредбата на неизбежната отбрана ясна и разбираема не само за юристите, а и за всеки гражданин, който извършва защитно действие срещу непосредствено и противоправно нападение.

Предложените промени в § 1 се основават на едновременното съобразяване на няколко съществени и обективни причини. На първо място и безспорно е, че нападнатият като правило е изненадан и в стрес, когато по отношение на него е започнало противоправно нападение. Сходно е и състоянието, в което се намира и третото лице, което предприема защитно действие. На това състояние противостои хладнокръвието на нападателя, който сам избира кога, как и към какво да предприеме противоправно нападение. На второ място, нападателят знае към какво е насочено нападението му – към живота, здравето, имуществото или друг правно защитен интерес. Знае и до къде точно би искал да отиде в опасността на нападението – дали има оръжие, какво е то, дали и как ще го използва и т.н. Нападнатият, от своя страна, нито е длъжен, нито може да знае това. Той е в правото си да интерпретира въз основа на външните белези на нападението и на нападателя и в правото си да предприеме въз основа на тази преценка действия по защита.

Трудността при разбирането на института на неизбежната отбрана от гражданите, произтича от задължително кумулативно условие по чл. 12, ал.1 от НК причиняването на вреди на нападателя да е „в рамките на необходимите предели“. Създаването на разпоредба с предложеното съдържание за чл. 12, ал. 3 е предназначено да определи максимално ясно за гражданите – адресат на института, в кои случаи могат да се защитават с неограничена интензивност, без страх от възможността да бъде потърсена наказателна отговорност за причинените на нападателя вреди.

Промяната на формулировката от „чрез проникване с насилие или взлом в жилище“ на „чрез противозаконно влизане в жилище“ е предназначена да разшири приложното поле на разпоредбата. При действащата редакция чл. 12, ал. 3 намира приложение само в две хипотези:

- когато в жилището се прониква чрез използване на физическа сила по отношение на физическо или физически лица, които се намират в жилището. Този извод се основава на съдържанието на термина „насилие“ в Наказателния кодекс;

- когато проникването в жилището е осъществено чрез разрушаване, повреда или подкопаване на преграда, направена за защита на жилището или лицата, които го обитават. Този извод се основава на съдържанието на „взлом“ в Наказателния кодекс.

Така извън приложното поле на действащата разпоредба са всички останали случаи на противозаконно влизане в жилище, напр. използването на заплаха, особена ловкост, техническо средство и др. Именно тази празнота се преодолява с предложението „чрез противозаконно влизане в жилище“. То обхваща всички възможни варианти на влизане без съгласието на лицето, което обитава жилището, без значение дали това лице е титуляр на правото на собственост или е владелец, или държател на жилището. Чрез противозаконното влизане в жилище се нарушава правото на неприкосновеност на жилището като лично право, което е уредено в чл. 33 от Конституцията на Република България. То заедно с правото на личен живот и тайната на кореспонденцията формират „един комплекс от интереси, които формират обособената интимна сфера на човека“ (Решение № 7 от 04.06.1996 г. на КС на РБ по к. д. № 1/1996 г.). Именно личният характер на правото на неприкосновеност на жилището е основанието за предложението да се изключи превишаването на пределите на неизбежната отбрана за всички случаи, когато нападението се изразява в противозаконно влизане в жилището.

Втората част от предложението е насочена към разширяването на приложното поле на чл. 12, ал. 3 от НК за случаите, когато са налице следните кумулативни условия:

- нападението е насочен срещу живота, здравето, свободата или половата неприкосновеност на отбраняващия се или на друго (характер на нападението) и

- е извършено от две или повече лица, от въоръжено лице или нощем (опасност на нападението).

Тук е мястото да се отбележи изрично, че предложението не възпроизвежда редакцията на чл. 12, ал. 3 от 1997 г. То по същество е съобразено с основанията, поради които Конституционният съд обявява за противоконституционна разпоредбата на чл. 12, ал. 3 именно в редакцията ѝ от 1997 г. (РКС № 19 от 21.09.1997 г. по к.д. № 13 от 1997 г.). Според КС, редакцията на разпоредбата към 1997 г. не е съдържала достатъчно ясно очертаване на характера и опасността на нападението. Това от своя страна, според КС, е създавало правната възможност за субекта на неизбежната отбрана да отблъсне нападението посредством увреждане на нападателя, което значително и явно надхвърля нужната защита. Предложената редакция на чл. 12, ал. 3 определя, че няма превишаване на пределите на неизбежната отбрана, когато условията са налице едновременно. Само тогава лицето, което осъществява защитното действие, не следва да извършва никаква друга преценка на характера и опасността на нападението. Безспорно е, че наличието на условията следва да се

установява за всеки конкретен случай, а изискването за кумулативност създава допълнителна гаранция срещу евентуална злоупотреба с права.

Член 218б съдържа правила по силата, на които за извършени определени престъпления против собствеността на дееца, се налага наказание по административен ред, а не наказание по смисъла на наказателното право. В група на тези престъпления, по силата на изричното препращане в чл. 218б, се включват деяния, квалифицирани като маловажни случаи на кражба по основния състав (чл. 194, ал. 3) и някои от случаите на по-тежконаказуеми кражби (чл. 195, ал. 4). По същество тази разпоредба намира своето най-масово приложение именно за битовите престъпления.

Предложенията за изменение на чл. 218 б в § 2 от законопроекта са насочени към ограничаване на приложното поле на разпоредбата в следните насоки:

- предлага се намаляване на имуществената стойност на вещите – предмет на престъплението, която обосновава приложението на чл. 218 б. По действащата редакция на разпоредбата тя се прилага за всички случаи на престъпления против собствеността, когато предметът на престъплението има стойност до две минимални работни заплати за страната, към момента на извършване на престъплението. Тъй като размерът на минималната работна заплата е динамична величина, на практика всяка календарна година тази имуществена стойност се увеличава и все повече престъпления попадат в обхвата на разпоредбата на чл. 218б. Без да се променя критерия „минимална работна заплата“, с изменението се предлага имуществената стойност на вещите – предмет на престъплението да е до една минимална работна заплата. Това ще позволи за престъпления, при които стойността на вещите е над този размер, наказателното производство да се развива по общите правила за наказателна отговорност.

- предлага се в ал. 2 на чл. 218б, която урежда забраните за прилагане на разпоредбата, в т. 1 да отпадне изискването за обща стойност на предмета на престъплението да е над сто и петдесет лева. По този начин приложението на чл. 218б няма да е възможно винаги, когато един деец е извършил две или повече престъпления в рамките на една година, без значение каква е имуществената стойност на вещите – предмет на всяко едно от тези престъпления.

Наред с измененията за ограничаването на приложното поле, проектът предлага и увеличаване на размера на глобата - вместо глоба от сто до триста лева, да се налага глоба от триста до петстотин лева.

ВНОСИТЕЛ/И:

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

I. Основания за законодателната инициатива

Предлаганите промени в Наказателния кодекс разширяват обхвата на разпоредбите на чл.12 ал.3 и чл. 218б и внасят необходимата конкретика в прилагането на института „неизбежна отбрана“. Зачестилите случаи на нарушаване неприкосновеността на частната собственост и застрашаване живота и здравето на българските граждани, налагат прецизиране на нормативната уредба. Законопроектът цели, както намаляване на престъпността, така и по-голяма защита на лицата, при противозаконно влизане в жилището им, и обхваща всички възможни варианти на влизане без съгласието на лицето, което обитава жилището.

II. Заинтересовани групи

Законодателната инициатива ще засегне пряко всички български граждани, като внесе сигурност и спокойствие в живота им и ще подежда превантивно на лицата, които посягат на частната собственост.

III. Анализ на разходите и ползите

Законопроектът не предвижда преки разходи, както за държавата, така и за заинтересованите лица. Като ползи могат да бъдат посочени предотвратяване на престъпленията против собствеността, застрашаващи живота и здравето на гражданите.

IV. Административна тежест и структурни промени

С приемането на законопроекта не се предвиждат административни промени като закриване, сливане или създаване на нови административни структури.

V. Въздействие върху нормативната база

Законопроектът не предвижда промяна на други нормативни актове освен в Наказателния кодекс.

ВНОСИТЕЛИ: